

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA
XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

**XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

2025-yil 18-oktabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK
TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2025-yil 18-oktabr

Toshkent – 2025

**FONOSEMANTIK G‘OYALARNING RIVOJLANISH
BOSQICHLARI**
STAGES OF DEVELOPMENT OF PHONOSEMANTIC IDEAS
10.52773/tsuull.conf.2025.18.10/EHVM1552

Mamarasulova Maftuna Rustam qizi
Alisher Navoiy nomidagi TDO‘TAU
2-bosqich doktoranti,
[*maftunamamarasulova7@gmail.com*](mailto:maftunamamarasulova7@gmail.com)

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada tilshunoslikning eng qadimiy nazariy muommolaridan biri tovush va ma’no o’rtasidagi tabiiy bog‘liqlik masalasi tahlilga tortilgan. Maqolada fonosemantik g‘oyalarning rivojlanish bosqichlari faylasuf va tilshunos olimlarning qarashlari asosida izchil yoritilgan va tovush va ma’no o’rtasidagi bog‘liqlikning artikulyatsion, akustik va assotsiativ xususiyatlari izohlangan.*

***Kalit so‘zlar:** fonosemantika, tovush ramziyligi, artikulyatsion model, akustik model.*

***Annotation.** This article analyzes one of the oldest theoretical problems in linguistics, the question of the natural connection between sound and meaning. The article consistently covers the stages of development of phonosemantic ideas based on the views of philosophers and linguists, and explains the articulatory, acoustic and associative features of the connection between sound and meaning.*

***Keywords:** phonosemantics, sound symbolism, articulatory model, acoustic model.*

Tilshunoslik tarixida tovush va ma’no o’rtasidagi tabiiy bog‘liqlik masalasi doimiy dolzarbligini yo‘qotmagan nazariy muammolardan biridir. So‘zning fonetik asosi, ya’ni tovushlar(harflar)dan iborat moddiy tomoni va u anglatayotgan ma’no o’rtasidagi ma’lum bog‘liqlikni tadqiq etish bilan tilshunoslikning fonosemantika sohasi shug‘ullanadi. Fonosemantika —fonetika, semantika, leksikologiya hamda psixolingvistika chegarasida joylashgan yo‘nalish bo‘lib, tilning tovush shakli va ma’no orasidagi bog‘liqlikni tadqiq etadi. G‘arbiy Yevropa va Amerika tilshunosligida bu yo‘nalish ko‘pincha “sound symbolism” (tovush ramziyligi) nomi bilan yuritilsa, Sharqiy Yevropa tilshunosligida u fonosemantika deb nomlanadi [Z.Nasikan, 2019:1]. So‘zning fonetik qobig‘i ya’ni fonemalari va nominatsiya asosini tashkil etuvchi denotat o’rtasida muhim, takrorlanuvchi, bog‘lanish mavjud bo‘lib, bu aynan fonosemantika sohasining asosiy o‘rganish obyektini tashkil etadi. Fonosemantika nisbatan yangi soha bo‘lganligi bois yaxlit tasnif etilmagan, balki turli olimlar uning turli jabhalarini yoritilgan bo‘lib, barcha tadqiqotlar birgalikda bir yaxlit tizimni tashkil etishi mumkin. Bu soha zamonaviy sohalardan biri bo‘lsa-da, qadimgi davrlardan hozirga qadar turli an‘analar va diniy

qarashlarda, ko‘plab faylasuflar g‘oyalari, olimlarning nazariy qarashlarida rivojlanib kelgan. Shundan kelib chiqib, fonosemantikaning rivojlanish bosqichlarini quyidagicha uch bosqichga ajratish mumkin:

1. Qadimiy fonosemantik g‘oyalar;
2. O‘rta asrlardagi fonosemantik g‘oyalar;
3. Nazariy fonosemantik g‘oyalar.

Qadimiy fonosemantik g‘oyalar. M.Magnusning fikriga ko‘ra, zamonaviy tadqiqotlarning ko‘pgina boshqa sohalari kabi fonosemantika sohasi ham turli an‘analarning tasavvufiy va diniy qarashlari zahirida yuzaga kelgan. Masalan, Viking runlari, Arab abjad hisobi kabilarda alifbo harflarini qandaydir ma‘nolar bilan bog‘lanishi fonosemantikaning dastlabki ildizlari sifatida qayd etiladi [Margaret Magnus, 1999:12].

Viking runlari turli german qabilalari, shu jumladan Vikinglar tomonidan ishlatilgan eng qadimgi Elder Futhark nomli 24 rundan iborat alifbo bo‘lib, ularning har biri tildagi ma‘lum tovush va tushunchalarni ifodalashga xizmat qiladi. Viking runlari fol ochish, himoya qilish, meditatsiya va munajjimlik uchun vosita sifatida qo‘llanilgan bo‘lib, sirli va sehrli kuchlarga ega deb hisoblangan. Ba‘zi odamlar runlarning umumiy ma‘nolari o‘z hayotlari va kelajaklarini ko‘rsatishiga ishonishgan.

Arab Abjad hisobi – arab alifbosidagi har biri ma‘lum songa teng hisob bo‘lib, arab harflarining har biri alifbo tartibida ma‘lum sonni ifoda etadi. Oson eslab qolinishi uchun sonlarni ifodalayotgan harflarni qat‘iy alifbo tartibida birlashtirish orqali sakkizta sun‘iy so‘z hosil qilingan bo‘lib, ular hech qanday lug‘aviy ma‘noga ega emas: abjad (أبجد), havvaz (هوز), hutti (حطى), kalaman (كلمن), sa‘fas (سعفس), qarashat (قرشت), saxxaz (سجذ), zazag‘ (ضظغ). Sharq mumtoz she‘riyatida Abjad hisobidan u yoki bu voqe-hodisaning yuz berish vaqtini qayd etishda, she‘rda turli so‘z o‘yinlarini hosil qilishda foydalanilgan [D. Quronov; Z.Mamajonov; M.Sheraliyeva, 2013:4].

Yuqoridagilarda fonosemantikaning ildizlari mavjud deb qaralsa-da, tovush va ma‘no munosabati g‘oyasi, dastavval, antik davr faylasuflari tomonidan muhokamaga tortilgan. Qadimgi Yunonistonda so‘z va u nomlayotgan narsa tabiatan bog‘liqmi yoki nom va ma‘no o‘rtasidagi bog‘liqlik shartlimi degan bahs-munozara keyinchalik so‘z ma‘nosi va so‘z shakli o‘rtasidagi ma‘lum bog‘liqlik haqidagi nazariyalarning paydo bo‘lishiga asos bo‘ldi. Qadimgi yunon faylasufi Platonning fikricha, biz obyektlar nomini erkin tanlashimiz mumkin, ammo nomlash jarayoni tushuncha va nutq tovushlariga xos xususiyatlar aloqadorligida yuzaga keladi. Ya‘ni narsa va hodisalarda *tez, yupqa, katta, yumaloq* va hokazo sifatlar mavjud bo‘lgani holda nutq tovushlari ham *tezlik, ingichkalik, kattalik, yumaloqlik* kabi ko‘plab xususiyatlarga ega bo‘ladi. Shunday qilib, “*tezlik, jadallik*” xususiyatiga ega bo‘lgan tovushlardan iborat nomlar tezlik bilan bog‘liq bo‘lgan tushunchalarni nomlaydi, “nozik” tovushli nomlar “nozik” narsalarga mos keladi; “katta” obyektlarning nomlari esa “katta” tovushlardan tarkib topadi”. Bu qarashlar fonosemantikaning dastlabki falsafiy ildizlarini tashkil etadi va keyingi davrlarda ushbu g‘oyalarning rivojlanishiga asos bo‘lgan.

O‘rta asrlardagi fonosemantik g‘oyalar. O‘rta asrlar va Uyg‘onish davrida esa fonosemantika g‘oyasi ayrim diniy va tasavvufiy matnlarda muhokama qilinganligi haqida taxminlar mavjud. Bu davrda ko‘pchilik so‘zning fonetik asosi uning ma‘nosi va ifodalanayotgan predmet bilan bog‘liq emasligini ta‘kidlovchi g‘oyalarni qo‘llab-quvvatlashgan. Platon ko‘targan mavzu deyarli yigirma asr o‘tgach, 1646-1716-yillarda yashab o‘tgan taniqli nemis faylasufi Gotfrid Vilgelm Leybnits tomonidan falsafiy-lisoniy konsepsiya sifatida rivojlantirildi. U Platon g‘oyalarini qo‘llab-quvvatlagan holda so‘z ohangi va ifodalanayotgan predmet o‘rtasidagi tabiiy bog‘liqlik haqidagi fikrni qat‘iy himoya qiladi [Лейбниц, 1936: 279].

Ayrim tovush va tovush birliklarining ma‘lum semantik ma‘no bilan aloqadorlik hosil qila olishi aniq misollar orqali XVII asrning o‘rtalarida Jon Uollisning “Grammatica linguae anglicanae” asarida qayd etiladi. Ushbu asarda ingliz tilidagi ilk fonostemalar ro‘yxatini e‘lon qilingan:

- **wr** (noto‘g‘ri yo‘nalishni va burilishni ifoda etadi): wry(egri), wrong(notog‘ri), wreck(halokat), wrist(bilak),
- **br** (buzilish, zo‘ravonlik va odatda bo‘linishga ishora qiladi): break(sinmoq, sindirmoq), breach(buzmoq), brook(ariq).
- **cl** – (ushlab turish ma‘nosini aks ettiradi): cleave(yormoq), clay(loy), climb(ko‘tarilmoq), close(yopmoq) – deyarli barchasi claudo – yopmoq so‘zidan kelib chiqqan. Uning qayd etishicha, so‘zlar semantikasining asosiy qismini fonestemalar kombinatsiyasi asosida tahlil qilish mumkin. Masalan, “sparkle” so‘zi boshidagi “sp” tarqalishni ifodalaydi (tupurish, sachratish, sepish kabi); o‘rtadagi “ar” yuqori chastotali qarsillashni; “k” to‘satdan uzilishni; oxirgi “l” esa tez-tez takrorlanishni bildiradi (wiggle- tebranish, wobble-chayqalish, battle -jang, twiddle – aylanish va hokazo) [Margaret Magnus, 1999:14].

XVIII asrda rus olimi Mixail Lomonosov ham so‘z va tovush munosabatini tadqiq etgan va badiiy asarlarda ta‘sirchanlik, ekspressivlikni yuzaga keltirishda tovushlarning ma‘no ifodalash xususiyatlaridan foydalanishni tavsiya qilgan. U “Ritorika” (1748-yil) nomli asarida: “Rus tilidagi “a” tovushi (harfi)ning tez-tez takrorlanishi *katta makon, ulug‘vorlik, chuqurlik va balandlikni* tasvirlashda, e, i, yu tovushlari esa *nozikklik, erkalash... yoki mayda narsalarni* tasvirlashda foydalanilishini ta‘kidlaydi [Xakimova, 2023:8].

Daniyalik tilshunos O.Jespersen (1860-1943) tilshunoslikda tovushli simbolizmga muhim ahamiyat qaratgan olimlardan biri sanaladi. Uning ta‘kidlashicha, tovush ramziyligi ko‘plab tillarda taqlid va undov so‘zlardan tashqari ham ko‘plab so‘zlarda mavjud bo‘lib, lingvistik evolyutsiya jarayonida tovush simbolizmi qaysi so‘zlarning yashab qolishini belgilovchi vosita sanaladi. Jespersen tovush ramziyligini ko‘rsatadigan so‘zlar ro‘yxatini qayd etdi. Uning “I unlisining ramziy qiymati” asaridagi old unililar kichik, yosh, nozik, chaqqon va shunga o‘xshash semantik xususiyatlarga ega so‘zlarda ko‘p uchrashini ochib berdi. [Jespersen, 1921:16]

Sh. Balli muayyan tovushlarning artikulyatsiyasi turli ramziy bog‘lanishlarni hosil qilishi mumkinligini qayd etadi. Xususan, lab undoshlari p, b, f

artikulyatsiyasi vaqtida og‘izda havo to‘planib, lunj shishadi va “ko‘plik”, “ortiqchalik”, “mo‘l-ko‘llik” assotsiatsiyasi hosil bo‘ladi. Shu bois bu xil tovushlar shunday ma‘noli so‘zlarda ko‘p uchraydi:

Bourrer- tiqishtirmoq; Bourgoufler – shishirmoq; Enfler –puflamoq.

Nazariy fonosemantik g‘oyalar. XX asr boshlarida fonosemantika eksperimental yo‘nalish sifatida shakllandi. E.Sapir (1929) o‘zining “A Study in Phonetic Symbolism” tadqiqotida ma’nosiz so‘zlar (“mal/mil”) yordamida tovush va hajm orasidagi bog‘liqlikni aniqladi. Tajriba natijasida ishtirokchilarning 90% dan ortig‘i “mal”ni katta, “mil”ni kichik obyekt bilan bog‘lagan. [Sapir, 1929:228] Ushbu ekspremental tadqiqot o‘zidan keyin bir qator tadqiqotlar yaratilishi uchun poydevor bo‘ldi. Xususan, keyinchalik Nyuman tomonidan ingliz tilida so‘zlashuvchilar ishtirokida eksprement o‘tkazishi uchun tayan tadqiqot bo‘ldi. Nyuman ingliz tilida so‘zlashuvchi ishtirokchilarning intuitsiyasini o‘rganish orqali ingliz tili unlilarini kichikdan kattagacha bo‘lgan shkalada joylashtirish mumkinligini va har bir unli bilan bog‘liq hajm artikulyatsiya paytida og‘iz bo‘shlig‘ining hajmini aks ettirishini ko‘rsatgan. 1929-yilda Ko‘hler tomonidan yana bir mashhur fonosemantik tajriba o‘tkazilgan bo‘lib, *maluma /takete effekti* nomi bilan ataladi [Köhler, 1929: 203]. Ushbu eksprement ma‘lum fonemalarning yumaloq shakllar bilan, ayrim fonemalarning esa keskin, qirrali shakllar bilan bog‘lanish hosil qilishini ko‘rsatadi.

XX–XXI asrlarda fonosemantika psixolingvistika, neyrolingvistika va kompyuter lingvistikasi bilan integratsiyalashdi. J.Ohala, M.Magnus singari olimlar tovush va ma‘no bog‘liqligini tajriba asosida o‘rgandilar. J.Ohala (1994) fonosemantik jarayonlarni biologik-akustik asosda izohlab, “tovush–hissiy reaksiya” modelini ishlab chiqdi. Unga ko‘ra, tovushlarning akustik xususiyatlari: balandligi, chastotasi, jarangliligi kabilar inson hissiy idrokiga bevosita ta’sir qiladi. Shu bois “i” tovushi kichiklik, “a” esa kenglik va kuchlilik bilan assotsiatsiyalanadi.

Fonosemantika fani shakllanish bosqichlarini tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, tovush va ma‘no o‘rtasidagi tabiiy bog‘liqlik haqidagi g‘oyalar inson tafakkurining eng qadimiy davrlaridan boshlangan. Qadimiy davrda bu bog‘liqlik mifologik va diniy ramziylik orqali tushuntirilgan bo‘lsa, o‘rta asr va uyg‘onish davrida falsafiy-lisoniy g‘oyalarni shakllantirgan. XX asrdan fonosemantikaning alohida soha sifatida nazariy asoslari shakllanib, fonosemantik qonuniyatlar ilmiy eksperimentlar orqali isbotlandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. F.de Sossyur. Umumiy tilshunoslik. Tafakkur qanoti, 2016
2. M.Xakimova. Semasiologiya: darslik. – Toshkent: Nodirabegim, 2023
3. Sapir, E. A Study in Phonetic Symbolism / E. Sapir // J. of Experimental Psychology. – 1929. – Vol. 2. – № 3. – p. 225–238
4. Z.Nasikan Phonosemantics: Ongoing Issues and Modern Perspectives; Science and Education a New Dimension. Philology, VII(56), Issue: 190, 2019

5. Амирова Т.А., Ольховиков Б.А., Рождественский Ю.В. История языкознания. - М, 2005. – С. 21-22
6. Воронин, С. В. Основы фоносемантики [Текст] / С. В. Воронин. – СПб.: Ленанд, 2009. – 248 с.
7. Журавлев, А. П. Фонетическое значение [Текст] / А. П. Журавлев. – Л.: Изд-во Ленинградского ун-та, 1974. – 160 с
8. Кабилова З. М. Ўзбек тилининг фоносемантик воситалари: филол. фан. номз. дисс. 2008
9. Косых, Е.А. Русская ономазиология Электронный ресурс Е.А. Косых: учебное пособие. - Барнаул: АлтГПУ, 2016.
10. М.А. Флакман, Ю.Г Седёлкина, Л.О.Ткачева, Фоносемантика: Опыт междисциплинарного исследования. Монография – М.: Мир науки, 2022. –
11. М.М.Миртожиев; Ўзбек тили семасиологияси; Т.: MUMTOZ SO'Z, 2010. – Б.3
12. Неъматов Ҳ. Расулов Р. Узбек тили систем лексикологияси асослари.
13. Низомиддин Маҳмудов. Тилнинг мукамал тадқиқи йўлларини излаб...
14. Расулов Р. Умумий тилшунослик: дарслик. – Тошкент, 2010
15. Шмелев Д.Н. Современный русский язык. Лексика. - М.: Просвещение. 1977. С. 55.
16. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=Iy7hDzQAAAAJ&citation_for_view=Iy7hDzQAAAAJ:2osOgNQ5qMEC
17. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=aiGGU2YAAAAJ&citation_for_view=aiGGU2YAAAAJ:YsMSGLbcyi4C
18. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=gHnKX3EAAAAJ&citation_for_view=gHnKX3EAAAAJ:kNdYIx-mwKoC
19. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=oSSeGakAAAAJ&citation_for_view=oSSeGakAAAAJ:u5HHmVD_uO8C
20. https://www.researchgate.net/publication/371445473_O'zbek_tili_va_adabiy_oti_jurnali.

MUNDARIJA

<i>Sirojiddinov Sh.</i>	O‘zbek tili – xalqaro maydonda!	
I SHO‘BA. O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA TILSHUNOSLIKNING NAZARIY MASALALARI		
<i>Ashirboyev Samixon</i>	O‘zbek adabiy tilining tayanch dialektini belgilash yo‘lida	6
<i>Hakimova Muhayyo, Rahmatova Feruza</i>	O‘zbek tilida kognitiv metonimiya	11
<i>Juraqobilova Xamida</i>	She‘riy asarlarda kognitiv metaforalar shakllanishida lingvomadaniy omillarning ta‘siri	17
<i>Mustafayev Fizuli</i>	Kino dilində söz birləşməsi və qoşa sözlər haqqında	24
<i>Jabborov B., Sharipova S. Istamova SH.</i>	O‘zbek iboralarining milliy mentalitetni ifodalashdagi o‘rni	32
<i>Turdiboyev Tohir</i>	Yordamchi so‘zlar masalasiga doir ayrim qarashlar	37
<i>Abjalova Manzura</i>	Hozirgi o‘zbek tili leksik sathiga doir ba‘zi masalalar	42
<i>Sheronov Boyirboy</i>	Sintaktik sathda mazmuniy-shakliy nomutanosiblik haqida	50
<i>Madjidova Dilorom</i>	Современные методы и проблемы прикладного языкознания	54
<i>Tolipova Dildora</i>	Лакуны в узбекских письменных литературных источниках и проблемы их перевода	59
<i>Elova Dilrabo</i>	O‘zbek tilshunosligida uslubiy xoslanishni farqlash xususidagi qarashlar	67
<i>Abdullayev Jumanazar</i>	Yangi O‘zbekistonning mumtoz tilshunoslik merosi, zamonaviy lingvistik qadriyati	73
<i>Israilova Saodat</i>	Turk va o‘zbek tillarida rang bildiruvchi leksemalar semantikasi	84
<i>Kasimova Ziyoda</i>	Cho‘lponning “Kecha va kunduz” romanidagi frazeologik birliklarning badiiy-uslubiy tahlili	88
<i>Baxodirova Shaxlo</i>	Lakuna va realiya munosabati	92
<i>Hakimov Dilshod</i>	“Biz” va “o‘z” olmoshlarining o‘zbek tilidagi funksional maqomi: struktur-semantik tahlil	98
<i>Kurbanbayev Otabek,</i>	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	107

<i>Qodirberganova Dilnura</i>	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	
<i>Allaquliyeva Qunduz</i>	Ixtionimlarning lingvistik va ekstralingvistik omillar asosida yangi ma’no ifodalashi	113
<i>Isoqulova Qunduz</i>	So‘z-gaplarning noverbal vositalar bilan ifodalanishi	117
<i>Ismayilli Ayshen</i>	Sintaktik yolla yaranan mikrotoponimlar xūlasə	122
<i>Davronova Zarnigor</i>	Sadriddin Ayniyning “Sudxo‘rning o‘limi” qissasidagi antroponimlarining kognitiv-semantik tahlili	132
<i>Muzaffarova Zarrina</i>	Metonimiyaning konseptual modellari	136
<i>Yusupova Aziza</i>	Metaforaning she’riy matnlarda aks etishi	140
<i>Mamarasulova Maftuna</i>	Fonosemantik g‘oyalarning rivojlanish bosqichlari	146
<i>Abdurasulova Dilnoza</i>	Ayollar nutqida konnotatsiya va murojaat birliklarining pragmatik xususiyatlari	151
<i>Soqiyeva Shirin</i>	Tilshunoslikda konseptni o‘rganishda til va madaniyatning o‘rni	157
<i>Abruyeva Zaxro</i>	O‘zbek tilidagi murojaat shakllarining konseptual tuzilishi	160
<i>Bovmanova Bashorat</i>	O‘zbek tilida halollik tushunchasining leksik-semantik ifodalanishi	164
<i>Jumaniyozova Charos</i>	Hajm-o‘lchov bildiruvchi sifatlarning nisbiylik xususiyati	168
<i>Xayrullayeva Ra’no</i>	Kichraytirish qo‘shimchalarining nutqdagi ahamiyati	172
<i>Tursunova Sojidxon</i>	“Fayzining amakisi” hikoyasidagi nutqiy akt vositasida ifodalangan ironiyalar tahlili	177
<i>Utegenova O‘g‘iloy</i>	Badiiy asarlarda tasviriy ifodalar	181
<i>Maxmudova Matluba</i>	Qaratqich kelishi semantikasiga doir ayrim mulohazalar	185
<i>Xolmamatova Sarvinozxon</i>	Konnotatsiya va konnotativ birliklarning	191

	o‘rganilganlik darajasi hamda turlari	
<i>Turg‘unboyeva Dilnoza</i>	Zamonaviy tilshunoslikda miqdor kategoriyasining o‘rni	199
<i>O‘ralova Nargiza</i>	Parsellyatsiya va metaforaning o‘zaro aloqadorligi	204
<i>Jabborova Aziza</i>	O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so‘zlagan nutqidagi evfemizmlarning morfologik tahlili	209
<i>Odilova Dilobar</i>	Jahon tilshunosligida o‘xshatishlarning ilmiy tadqiqi	214
<i>Nazarov Qobilbek</i>	Turli tizimdagi tillarda soma komponentli maqollarning tasniflanishi	218
<i>Mullaboyeva Shirin</i>	Til, estetik tafakkur va didning paremiologik birliklarda ifodalanishi	226
<i>G‘aybullayev Erkinjon</i>	O‘zbek madaniyatini ifoda etishda lakunalarning roli: Cho‘lpon asarlari misolida	230
<i>Oripova Mavluda</i>	Sinestezik metaforalarning lingvomadaniy xarakteri:sinestezik metafora va milliy o‘ziga xoslik	240
<i>Otaxonova Sohiba</i>	Antroponimlarning internet va yangi media makonidagi o‘rni	245
<i>Shodmonaliyeva Yulduz</i>	Modallik bilan tasdiq-inkor kategoriyasining o‘zaro munosabati	250
<i>Sobirova Maftuna</i>	Konchilik terminotizimi va uning o‘zbek leksik tizimidagi o‘rni	256
<i>Umarova Shahzoda</i>	O‘zbek tilshunosligining kombinator lingvistikaning shakllanishidagi o‘rni	260
<i>Turg‘unova Maftuna</i>	Til taraqqiyotida kognitiv tilshunoslikning o‘rni	270
<i>Muratova Nafisa</i>	Tilak va tabrik nutqiy aktida ekstralingvistik vositalarning o‘rni	274
<i>Murotov Hamro</i>	Reklama matnlarining tasnifi	280
<i>Normuminov Laziz</i>	Qo‘chqor Norqobil hikoyalarda xalqona so‘zlashuv, ibora va maqollarning qo‘llanishi	285
II SHO‘BA. AMALIY TILSHUNOSLIK VA LINGVODIDAKTIKA MUAMMOLARI.		

<i>Xolmanova Zulxumor</i>	Tilning ma’lumotlarni saqlash va yetkazish funksiyasi	289
<i>Qurbonova Munavvara</i>	Ontolingvistika va pragmalingvistika munosabatida deyktik birliklarning o‘rni	297
<i>Ruzibaeva Nigoraxon</i>	Psychological needs in the language classroom	303
<i>Abdurahmonova Muqaddas</i>	Ментальные омонимы в когнитивной лингвистике	308
<i>Umurzoqova Marhabo</i>	Badiiy matnda ayol lisoniy shaxs tiplari xususida	317
<i>Abjalova Manzura</i>	O‘zbek tili multikorpusi – zamonaviy ta’limiy tizim	321
<i>Ruzmetova Novval</i>	Роль узбекских народных традиций в социокультурном развитии студентов	326
<i>G‘ulomova Nargiza</i>	Alisher Navoiy mualliflik korpusini yaratishda statistik ma’lumotlarning muhimligi	335
<i>Dedaxanova Muazzam</i>	Lingvistik ekspertizaning yuzaga kelishi va shakllanish tarixi	344
<i>Shamsiyeva Manzura</i>	Animatsion filmlarning aksiolingvistik jihatlari	347
<i>Xudaykulova Shaxnoza</i>	O‘zbek tili diskursida global qadriyatlarining aksiolingvistik integratsiyasi	353
<i>Ibragimova Sayyora</i>	Псевдонимы узбекских и русских писательниц: генезис, семантика и когнитивные особенности	357
<i>Tilabaev Kamil</i>	Благодарные: из эмоционального опыта изучения узбекского языка как второго	361
<i>Alimardanov Elyor</i>	Xorazm dialektal zonasining qipchoq shevali areallari	369
<i>Bozorova Sabohat</i>	Gazeta tili va publitsistik janrlarning lingvostilistik xususiyatlari	372
<i>Abduvoxidova Mavzuna</i>	Обучение грамматике в условиях коммуникативного подхода	377
<i>Mamadayupova Vasila</i>	Katta yoshdagilarning xorijiy til o‘rganishi	381
<i>Azizova Feruza</i>	Raqamli texnologiyalarning til evolyutsiyasiga	385

	ta’siri: XXI asrda yozma va og‘zaki muloqotning transformatsiyasi	
<i>Abdullayeva Roxila</i>	Xarakter ifodalovchi birliklarning freym tahlili	389
<i>Yusupova Shahzoda</i>	Suggestiv nutq ta’sirchanligini oshirishda sifatlarning o‘rni	393
<i>Mamirova Xayriniso</i>	Ko‘p ma’noli so‘zlarni qayta ishlashning gibridd modellari	398
<i>Nabiyeva Parvina</i>	Assotsiativ tezaurus: til tasviri va inson ongining modellashtirilishi	405
<i>O‘rinova Zarifa</i>	Iqtiboslarning intertekstual tezaurusda aks etishi	410
<i>Rayimjonova Matluba</i>	Rauf Parfi she’riyati leksikasini chastotali lug‘at asosida tadqiq qilish muammolari va yechimlari	414
<i>Turobova Nargiza</i>	Ulug‘bek Hamdam ijodining lingvopragmatik tahlilida presuppozitsiya	418
<i>Abdullajonova Madina</i>	“Fiziologik xatolar”ni disgrafiyadan farqlash masalasi	424
<i>Pulatova Umriniso</i>	Yoshlar slengining ayrim o‘ziga xos hududiy xususiyatlari	428
<i>Imomova Ismigul</i>	Dramatik matnlarda qo‘llanilgan barqaror birikmalar va maqollarning intertekstual ohang va mazmunini boyitishdagi roli	435
<i>Arolova Nafisa</i>	Til o‘zlashtirishda leksik portlash hodisasi	440
<i>Tursunboyeva Fayiza</i>	Korpus lingvistikasining diniy matnlardagi o‘rni	443
<i>Amrullayeva Mohinur</i>	O‘zbek tilidagi ayrim fe’l-atvor frazemalarining semantik tasnifi va uslubiy xususiyatlari	450
<i>Mirnosirova Dilbar</i>	Bolalar verbal assotsiatsiyalarining ayrim sintaktik xususiyatlari	454
<i>Aminova Zilola</i>	Darsdan tashqari mashg‘ulotlarda o‘zga tilli o‘quvchilarning nutqini o‘stirish	462
<i>Muratova Ademi</i>	Multilingualism and bilingualism in turkic-speaking countries: contemporary challenges and development prospects	466
<i>Umurzakova Zuxraxon</i>	Ona tili darslarida interaktiv raqamli resurslarni tatbiq etishning didaktik qulayligi	472
<i>Maxmudjonova</i>	Tilshunoslarga bog‘lab berilgan tomorqa...	477

<i>Nargizaxon</i>		
III SHO‘BA. MADANIYATLARARO MULOQOT VA O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI		
<i>Uluqov Nosirjon, Solixodjayeva Xavasxon</i>	O‘zbek sayillari va ayrim turk bayramlarining etnolingvistik hamda lingvokulturologik tahlili	481
<i>Mirzodjanova Malika</i>	Сравнительный семантический анализ употребления английских “over”, “above” и их таджикских эквивалентов	489
<i>Komilova Gavharoy</i>	Nutq tadqiqida yangi yondashuvlar	484
<i>Pulatova Zamira</i>	Роль межкультурной коммуникации в процессе изучения языков	497
<i>Moldokulova Elina</i>	Сохранение узбекской культурной идентичности через язык и традиционный костюм в эпоху глобализации	501
<i>Yo‘ldoshxonov Javohirbek</i>	Микротопонимы как ономастическая реалья: сравнительный анализ ташкента и лондона	505
<i>Abduqodirova Zebo</i>	The role of lingvocultural competence in the translation of specialized ecological texts. (English and Uzbek languages)	509
<i>Otamirzayeva Sug‘diyona</i>	Teaching legal english in uzbek context: challenges of terminology	514
<i>Sayfiyeva Komila</i>	Fitonim komponentli o‘zbek va ingliz maqollarining madaniyatlararo qiyosiy tadqiqi	521
<i>Madjidova Maftuna</i>	Лингвосоматические единицы которые характерные для арабской культуры	529
<i>Xasanova Sohibjamol</i>	Ingliz va o‘zbek tillarida “yaxshilik” va “yomonlik” kategoriyalarining lingvokulturologik tahlili	534
<i>Lafasova Mavjuda</i>	Xorij tilshunosligida o‘xshatishlar tadqiqi	539

<i>Olimova Mushtariybonu</i>	O‘zbek va ingliz xalq maqollaridagi “omad” va “omadsizlik” konseptlarining qiyosiy tahlili	544
IV SHO‘BA. O‘ZBEK TILINING XORIJDA O‘QITILISHI VA O‘ZARO HAMKORLIK MASALALARI		
<i>Ahmet Akalin</i>	Kültür taşıyıcısı olarak özbek dilinin diplomatik fonksiyonu	549
<i>Rahmonqulov Abdunazar</i>	O‘zbek va tojik tillari interferensiyasi haqida	555
<i>Rafibayeva Nasiba, Mingboyeva Oypari</i>	Лингвистика и страноведческий аспект в преподавании иностранного языка	559
<i>Xakimova Mavzunadjon</i>	Лингвистическое табу и стратегия эвфемизации в таджикском и английском языках	563
<i>Musurmankulova Shaxribon</i>	Türk tiliga xos ayrim frazemalar tahlili	569
<i>Xodjayeva Mashhura</i>	Влияние глобализационных тенденций на методику обучения иностранным языкам	576
<i>Erkaboeva Khavojon</i>	Translation studies and the internationalization of the uzbek language	581
<i>Axmedova Niluzar</i>	Emotsional leksikaning semantik-pragmatik talqini: ingliz va o‘zbek tillari misolida	584
V SHO‘BA. TIL TARIXI VA TURKIY TILLAR TADQIQOTLARI		
<i>Tanju Seyhan</i>	Ali şir Nevâyî ve üslubunda fiillerin yeri	589
<i>Abdushukurov Baxtiyor</i>	O‘zbek tilining tarixiy takomili va buguni	604
<i>Farhad Rahimi</i>	Nezrali’nin çağatay türkçesi sözlüğünün yanlışları üzerine II	611
<i>Vahidə Cəfərzadə</i>	Mustafa Zəririn “Siyərün-nəbi” əsəri haqqında bəzi qeydlər	640

<i>Muhammadiyeva Dilafro ‘z</i>	“Boburnoma” parallel korpusini yaratishdagi tarjima tamoyillari	650
<i>Bo‘ronov Anvar</i>	Poloves-qipchoq tillari maishiy leksikasi milliy identifikatsiyalash mezoni sifatida	657
<i>Xo‘janiyazova Shahnoza</i>	Alisher Navoiyning “Sab’ai sayyor” asaridagi idish-tovoq nomlarining leksik-semantik xususiyatlari	665
<i>Xolmurodova Mushtariy</i>	“Nasoyim ul-muhabbat” asaridagi tibbiy terminlar tahlili	670
<i>Mirzayeva Ulker</i>	Yunan manbələrində işlənən Azərbaycan antroponimlərinin leksik-semantik təhlili	676
<i>Babazade Rahshane</i>	Mustafa Zəririn “Yüz hədis və yüz hekayə” əsərində zərflər	684
<i>Yodgorov Hamid</i>	“Qo‘noq” umumturkiy leksemasining etimologiyasi	697
<i>O‘razova Iqbol</i>	Frazemalar kognitiv semantikaning o‘rganish obykti sifatida	701
<i>Azizzade Turkan</i>	R.O.Şor Yafəs-türk dil əlaqələri haqqında	705
<i>Saygin Muhterem</i>	Klasik Türk Edebiyatının Doğu Sahasında Sevgili İçin Kullanılan Bir İfade Körke Bay (Körkke Bay, Görge Bay)	711
<i>Meryem Hamişoğlu</i>	Türkçenin ilk sözlüğü <i>Dîvânu lugâti't-türk'</i> ten özbek türkçesine bitki adları	718
<i>Bakirov Qudratillo</i>	Turkiy dunyoda vaqt tushunchasi va uning o‘rganilishi	734
<i>Sattorova Shahnoza</i>	O‘zbek va turk tillarida bir xil etimologiyaga ega o‘simlik nomlarining qiyosiy tahlili	739
<i>Maqsudova Feruza</i>	Muqaddas qadamjo nomlari – onomastika sohasining o‘rganish obykti sifatida	745
<i>Azizova Nilufar</i>	“Devonu lug‘otit turk”dagi o‘z qatlamga oid ijtimoiy munosabat semali leksemalar	750
<i>O‘tkirbek Muhammad Sobir</i>	Arba’in she’rlarda “hayit” so‘zining lingvopoetik timsollari	756
<i>Naimaxon Siddiqova</i>	Eskirgan so‘zlarning eskirmagan ma’nolari	760
<i>Qasimova Sema</i>	The stylistic, linguistic and psycholinguistic analysis of femalemale forms of address in the texts	766

	of the book of “Dede Qorqud”	
<i>Roza Turdiyeva</i>	O‘zbek, qoraqalpoq va ingliz tillaridagi maqollarda zoonimlarning umumiy va milliy xususiyatlari	775